

være den, at en stor Høst virker depressivt og en lille ekspansivt.

Imidlertid synes Landbrugsproduktionens Størrelse i Mellemkrigstiden især at være bestemt af Konjunkturudviklingen, og Forfatteren slutter sine Bemærkninger om Høstens Indflydelse saaledes:

»Aber erst durch das Zusammentreffen einer stark erweiterten oder eingeschränkten landwirtschaftlichen Produktionskapazität mit einer naturbedingten grossen oder kleinen Ernte, waren die Bedingungen für die Auslösung tiefgreifender konjunktureller Reaktionen geschaffen«.

Om Landbrugets Pris- og Indkomstudvikling siges det, at selvom den hovedsagelig maa betragtes som bestemt af Industriens Forhold, gaar der naturligvis stærke Virkninger tilbage til Industrien.

Da Landbrugets Priser stiger og falder stærkere under Konjunktoren end Industripriserne, bliver der langt mindre Produktions- og Beskæftigelsesvingninger i den organiske end i den øvrige Industri.

Landbrugets Indkomstsvingninger bevirker Svingninger i Køb af Industrivarer, især Maskiner, Kunstgødning etc., men ogsaa almindelige Forbrugsvarer.

Ligeledes medfører Indkomstsvingningerne paa Grund af Landbrugsbefolkningens udprægede Spareindstilling Likviditetsændringer for Bankerne.

Konsekvensen af Bogens Analyse bliver altsaa, at ingen større Sektor indenfor Erhvervslevet kan have gode Kaar, saafremt det samme ikke er Tilfældet i andre Sektorer, men samtidig paavises Industriens dominerende Betydning for den amerikanske Konjunktur.

Bogen er meget svag som empirisk Undersøgelse, men p. G. a. det store Antal faktiske Oplysninger om amerikansk Landbrug-Industri-Vekselvirkning samt de mange common sense Betragtninger over et lidet behandlet Problem er den alligevel værd at læse.

Knud Rasmussen.

O. Loff og Jens J. Lund: Driftsøkonomi. Gads forlag, Kbh. I. del 1948, 255 s., pris: 15,00 kr. II. del 1950, 266 s., pris: 16,00 kr.

Bogen er skrevet til brug for undervisningen i det nyindførte fag driftsøkonomi ved handelsskolerne. Forfatterne har derfor dels

ved emnets afgrænsning taget hensyn til handelsskolernes fagområder, dels lagt særlig vægt på merkantilt orienterede problemer. Bogens afgrænsning er f. s. v. klar nok og tillige klart nok motiveret i handelsskolernes specielle erhvervsuddannelses-formål. Alligevel forekommer det beklageligt, at disse skolers undervisning i driftsøkonomi holder sig på så lang afstand af emner, der tangerer det samfundsøkonomiske. Under nutidens statsregulerede kapitalisme er det særlig påkrævet at fastholde et videre perspektiv også når man undersøger den enkelte virksomheds forhold.

Der er således ikke noget afsnit om offentlige virksomheders driftsøkonomi og takstpolitik eller om driftsøkonomiske virkninger af offentlige reguleringer og støtte til erhvervslevet. Under omtalen af afskrivninger redegøres ikke for beskatningsreglerne for ordinære og ekstraordinære afskrivninger. Kooperations driftsøkonomiske problemer behandles meget kort (4 sider) og kun i forbindelse med detailhandelens former; også det forretningsmæssige erhvervslevs organisationsformer berøres kun i forbigående.

Når dette er sagt, må det tilføjes, at behandlingen af de emner, der ligger inden for de afstukne rammer, gennemgående er både grundig og systematisk — til tider måske for udførlig og systematisk, med en glæde ved terminologisk opdeling i underbegreber, som selv den mest pædagogiske læser har ondt ved at følge. Denne omhu for udtømmende gennemgang af alle situationer 1), 2), 3) o. s. v. i henseende til faktorerne a), b), c), o. s. v. har medført, at bogen er svulmet rigeligt op med mindre nødvendigt stof. Hellere måtte forfatterne have indskrænket de almindelige betragtninger i alle afsnit (på bekostning af systematikken) og tilføjet flere konkrete eksempler og oplysninger fra virkeligheden — således som de bl. a. har gjort det i omtalen af mærkevarer og i det udmærkede afsnit i II. del om driftsbogføring. I forbindelse med omtalen af faste omkostninger i I. del kunne man have ønsket, at de faste omkostningers stadigt voksende rolle og følgerne heraf for virksomhedsstørrelse, prispolitik m. m. var blevet berørt.

I det indledende afsnit i I. del tildeler forfatterne noget summarisk de alm. tekniske produktionslove gyldighed ikke blot for land-

være den, at en stor Høst virker depressivt og en lille ekspansivt.

Imidlertid synes Landbrugsproduktionens Størrelse i Mellemkrigstiden især at være bestemt af Konjunkturudviklingen, og Forfatteren slutter sine Bemærkninger om Høstens Indflydelse saaledes:

»Aber erst durch das Zusammentreffen einer stark erweiterten oder eingeschränkten landwirtschaftlichen Produktionskapazität mit einer naturbedingten grossen oder kleinen Ernte, waren die Bedingungen für die Auslösung tiefgreifender konjunktureller Reaktionen geschaffen«.

Om Landbrugets Pris- og Indkomstudvikling siges det, at selvom den hovedsagelig maa betragtes som bestemt af Industriens Forhold, gaar der naturligvis stærke Virkninger tilbage til Industrien.

Da Landbrugets Priser stiger og falder stærkere under Konjunktoren end Industripriserne, bliver der langt mindre Produktions- og Beskæftigelsesvingninger i den organiske end i den øvrige Industri.

Landbrugets Indkomstsvingninger bevirker Svingninger i Køb af Industrivarer, især Maskiner, Kunstgødning etc., men ogsaa almindelige Forbrugsvarer.

Ligeledes medfører Indkomstsvingningerne paa Grund af Landbrugsbefolkningens udprægede Spareindstilling Likviditetsændringer for Bankerne.

Konsekvensen af Bogens Analyse bliver altsaa, at ingen større Sektor indenfor Erhvervslevet kan have gode Kaar, saafremt det samme ikke er Tilfældet i andre Sektorer, men samtidig paavises Industriens dominerende Betydning for den amerikanske Konjunktur.

Bogen er meget svag som empirisk Undersøgelse, men p. G. a. det store Antal faktiske Oplysninger om amerikansk Landbrug-Industri-Vekselvirkning samt de mange common sense Betragtninger over et lidet behandlet Problem er den alligevel værd at læse.

Knud Rasmussen.

O. Loff og Jens J. Lund: Driftsøkonomi. Gads forlag, Kbh. I. del 1948, 255 s., pris: 15,00 kr. II. del 1950, 266 s., pris: 16,00 kr.

Bogen er skrevet til brug for undervisningen i det nyindførte fag driftsøkonomi ved handelsskolerne. Forfatterne har derfor dels

ved emnets afgrænsning taget hensyn til handelsskolernes fagområder, dels lagt særlig vægt på merkantilt orienterede problemer. Bogens afgrænsning er f. s. v. klar nok og tillige klart nok motiveret i handelsskolernes specielle erhvervsuddannelses-formål. Alligevel forekommer det beklageligt, at disse skolers undervisning i driftsøkonomi holder sig på så lang afstand af emner, der tangerer det samfundsøkonomiske. Under nutidens statsregulerede kapitalisme er det særlig påkrævet at fastholde et videre perspektiv også når man undersøger den enkelte virksomheds forhold.

Der er således ikke noget afsnit om offentlige virksomheders driftsøkonomi og takstpolitik eller om driftsøkonomiske virkninger af offentlige reguleringer og støtte til erhvervslevet. Under omtalen af afskrivninger redegøres ikke for beskatningsreglerne for ordinære og ekstraordinære afskrivninger. Kooperations driftsøkonomiske problemer behandles meget kort (4 sider) og kun i forbindelse med detailhandelens former; også det forretningsmæssige erhvervslevs organisationsformer berøres kun i forbigående.

Når dette er sagt, må det tilføjes, at behandlingen af de emner, der ligger inden for de afstukne rammer, gennemgående er både grundig og systematisk — til tider måske for udførlig og systematisk, med en glæde ved terminologisk opdeling i underbegreber, som selv den mest pædagogiske læser har ondt ved at følge. Denne omhu for udtømmende gennemgang af alle situationer 1), 2), 3) o. s. v. i henseende til faktorerne a), b), c), o. s. v. har medført, at bogen er svulmet rigeligt op med mindre nødvendigt stof. Hellere måtte forfatterne have indskrænket de almindelige betragtninger i alle afsnit (på bekostning af systematikken) og tilføjet flere konkrete eksempler og oplysninger fra virkeligheden — således som de bl. a. har gjort det i omtalen af mærkevarer og i det udmærkede afsnit i II. del om driftsbogføring. I forbindelse med omtalen af faste omkostninger i I. del kunne man have ønsket, at de faste omkostningers stadigt voksende rolle og følgerne heraf for virksomhedsstørrelse, prispolitik m. m. var blevet berørt.

I det indledende afsnit i I. del tildeler forfatterne noget summarisk de alm. tekniske produktionslove gyldighed ikke blot for land-

brug og anden råstofproduktion, men »i det store og hele« også for industri og handel, uden at understrege disse statiske loves yderst begrænsede virkelighedspræg m. h. t. forudsætningerne i et samfund under udvikling.

Kapitlet om prisdannelse og prispolitik (i I. del) hører til bogens bedste. Foruden indgående deskriptive afsnit om markedsformer m. m. indeholder det en klar fremstilling af elementære statiske prisdannelsesproblemer under frikonkurrence, monopol og forsk. former for ufuldkommen konkurrence. I sammenhæng hermed gøres rede for mærkevarer og anden varedifferentiering m. m. Blot savner man en klar fremhævelse af det uundgåelige vilkårlighedsmoment i enhver fordeling af faste omkostninger på produkter i fælles udbud. Side 164 i I. bind er forfatterne lige ved at udnævne reklamen til en selvstændig produktionsfaktor (den »producerer afsætning«). Det må dog vist kaldes begrebsmæssig inflation.

I II. del ligger tyngdepunktet i et stort kapitel om regnskabsvæsen, som bl. a. udmærker sig ved en ret levende fremstilling, gode diagrammer og interessante oplysninger om den faktiske anvendelse af en lang række kalkulations- og regnskabssystemer m. v.

Bogen slutter med en udførlig litteraturfortegnelse, men i forb. m. selve teksten, som ofte henviser til »foretagne undersøgelser« o. lign., savner man totalt kildeangivelser. De burde være indføjede i fodnoter de pågældende steder.

Kai Lemberg.

James S. Dusenberry: Income, Saving and the Theory of Consumer Behavior, Harvard University Press, Cambridge, Mass., 1949. 128 sider. Pris: 2.50 \$.

Studies in Income and Wealth, Vol. XI. National Bureau of Economic Research, New York 1949. 450 sider. Pris: 6.00 \$.

Siden Keynes' *General Theory* har forbrugsfunktionen stået i brændpunktet for den teoretiske debat. Det turde være et godt eksempel på den — ikke altid frugtbare — bevægelse fra mikro-teori til makro-teori, som *General Theory* udløste: Mens efterspørgselsundersøgelser før 1936 næsten altid

drejede sig om efterspørgslen efter individuelle varer blev interessen nu koncentreret om det totale forbrugs bestemmelsesgrunde. De hertil knyttede statistiske undersøgelser har bygget på husholdningsregnskaber og de totale nationalindkomsttal. Dusenberry's bog tager således et centralt, omdiskuteret og — viser det sig — stadig frugtbart emne op. Bogen er ikke uangribelig — indvendinger melder sig stadig under læsningen — men er i hvert fald særdeles inspirerende og giver helt centrale (og originale) bidrag.

Dusenberry (D.) udvikler to supplerende hypoteser om forbrugsfunktionen, en hypotese for langtidsbevægelsen og en for det korte løb. Begge hypoteser konfronteres med de givne data — og afkræftes ikke. Den centrale hypotese for langtidsbevægelsen i forbruget eller — hvad der kommer til det samme — opsparingen gives i kap. III: »A Reformulation of the Theory of Saving«. Baggrunden for denne »reformulation« er dette forhold, at på trods af en stærk stigning i realindkomsten — for USA findes tal c. 70 år tilbage — finder man ikke den stigning i opsparingskvoten, som man vilde vente ud fra teorien om en forbrugsfunktion à la Keynes. For at forklare dette, går D. tilbage til den almindelige efterspørgselsteori og hæfter sig her ved det forhold, at den er udviklet ud fra en forudsætning om, at der ligger individuelle behov bag efterspørgslen til forbrug. Man har dermed overset, at der fuldt så meget er tale om et socialt behov. Ethvert individ (forbrugsenhed) ser sig omgivet af en række fristelser til forbrug. Da indkomsten er begrænset, er det nødvendigt at modstå de fleste af disse fristelser. Om det lykkes, ikke alene at holde forbruget så langt nede, at indkomsten slår til, men tilmed at gennemføre en positiv opsparing, bestemmes først og fremmest af miljøet. Primitivt udtrykt, så må man — og vil hellere end gerne — hyle med de ulve, man er iblandt, og man bliver rasende misundelig hvis man ikke kan gøre det. Følgen er, at man på den ene side ikke nødvendigvis ændrer sit forbrug, når indkomsten ændres, og på den anden side kan man få en ændring i opsparingen (forbruget), uden nogen ændring i indkomsten — ... the habit